

Asia: VN/12625/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi ydinenergialaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Think Atom Oy kiittää mahdollisuudesta lausua ydinenergialain kokonaisuudistuksesta.

Ydinenergialain kokonaisuudistus sisältää hyviä asioita ydinvoiman käytön ja lisäämisen turvallisesti mutta pragmaattiseksi edistämiseksi Suomessa. Liiketoimintamallien joustavuuden lisääminen ja mahdollisuus vastuiden siirtämiseen ja verkostojen käyttämiseen edistävät toimiessaan etenkin projektikehitystä ja alkuvaiheen luvitusta. Samaten poliittisen luvan saaminen periaatepäätösprosessin kautta ja sen hakuprosessin keventäminen pienentää projektien alkuvaiheen vaatimia panoksia, mikä edistää toimijoiden tuloa alalle.

Luvitusprosessin ja -järjestelmän selkeyttäminen sekä kansainvälinen yhteistyö voivat myös järkevöittää ja jouduttaa uusien ydinvoimaprojektien etenemistä, mikä on linjassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa.

Uuteen lakiin on kuitenkin jäämässä pykälä kolmen vuosikymmenen takaa, jonka taannoiset perusteet eivät nyky maailmassa enää päde. Käytetyn ydinpolttoaineen tuonti- ja vienti loppusijoitusta varten on poliittisen ja yhteiskunnallisen keskustelun paikka, eikä tätä keskustelua ole syytä estää lainsäädännössä. Nyt näin ollaan kuitenkin tekemässä jättämällä 30-vuotta vanha kielto lainsäädäntöön. Tämä keskustelu on syytä käydä periaatepäätösten ja tarvittavien valtiosopimusten käsittelyn yhteydessä, ei tukahduttaa lainsäädännöllä ennenaikaisesti.

Koska kiellon jättäminen lainsäädäntöön on tietoinen ja poliittinen valinta, ja koska sillä on taustalla epäilemättä omat syynsä, listaamme alla kymmenen hyvää syytä poistaa kategorinen kielto lainsäädännöstä, mahdollistaa asiasta yhteiskunnallinen ja poliittinen keskustelu, ja antaa

demokraattisesti valituille johtajillemme valta päättää asiasta tapauskohtaisesti. Kiellon poistamisen mahdolliset positiiviset vaikutukset niin Suomen taloudelle, maailman ilmastopyrkimyksille kuin ydinenergian käytön hyväksyttävyydelle ja turvallisuuden parantamiselle ympäri maailmaa ovat liian mittavat, jotta asia kannattaisi haudata tai siirtää hamaan tulevaisuuteen.

1. Suomi on loppusijoituksen johtava maa maailmassa, toistaiseksi. Posivan siirryttyä käyttövaiheeseen myös kansainvälisestikin arvokas loppusijoituslaitoksen suunnittelun ja tutkimuksen osaaminen alkaa surkastua.
2. Vaikka lainsäädäntö mahdollistaisi periaatepäätöksestä keskustelun, olisi Suomella edelleen valta päättää mikä laitos/hakija myönteisen päätöksen saa, ja mistä maasta materiaalia voidaan Suomeen tuoda (materiaalin luovuttamiseen toiseen maahan vaaditaan valtiosopimus). Keskustelun ja päättämisen kieltävä laki ainoastaan sulkee mahdollisuuksia, myös järkevään toimintaan.
3. Ydinjätteen loppusijoittaminen on ensivaikutelmastaan huolimatta huolellista, turvallista, tarkkaan valvottua ja pienen ympäristövaikutuksen jättävää toimintaa. Ison laitoksen ympäristövaikutus on pienempi kuin useimpien kaivosten. IAEA, Euroopan Komissio, STUK ja muu kansainvälinen yhteisö valvoo toimintaa tarkasti, ja se on huolella vakuutettua. Pelätyt mielikuvat ”ydinjätteenkaatopaikasta” ovat juuri niitä: mielikuvia. Mielikuvia, joita asian kieltäminen ja keskustelun tukahduttaminen vain vahvistavat. Niillä ei ole juuri kosketuspintaa todellisuuden kanssa.
4. Suomen ilmastokädenjälki olisi valtava, kun kaupallinen loppusijoitusratkaisu jouduttaisi ydinvoimaprojektien etenemistä ja mahdollistaisi hankkeille alemmat rahoituskustannukset esimerkiksi taksonomiaan pääsyn kautta (rahoituskustannukset ovat jopa puolet uuden ydinvoiman hinnasta).
5. Suomalainen loppusijoituskumppani mahdollistaisi myös kotimaisten toimijoiden ”energia palveluna” viennin siten, että ostajamaan/energiayhtiön ei tarvitsisi huolehtia käytetyn polttoaineen loppusijoittamisesta. Länsimaissa ei vastaavia palveluita tarjoa tällä hetkellä kukaan, ja maailmassa tämän suuntaisia palveluita tarjoaa ainoastaan Venäjä.
6. Suomen kansainvälinen maine ja vaikutusvalta vastuullisena ja ammattitaitoisena toimijana kasvaisi entisestään, ja myös laitosvierailut ja loppusijoittamiseen liittyvät koulutuspalvelut kasvaisivat.
7. Investoinnit, tutkimus ja kehitys loisivat Suomeen ennen pitkää ainutlaatuisen osaamiskeskuksen radioaktiivisten jätteiden käsittelyssä, dekontaminoinnissa ja loppusijoituksessa.

8. Käytetty ydinpolttoaine sisältää vielä runsaasti energiaa. Suuri määrä ”raaka-ainetta” yhdellä toimijalla voi – poliittisen hyväksynnän ehdolla – houkutella investointeja myös jälleenkäsittelyyn ja ydinpolttoaineen kierrätykseen nykyisiin ja/tai suunnitteilla oleviin seuraavan sukupolven reaktoreihin. Materiaalien varastointi yhdessä paikassa usean sijaan on myös yleisen turvallisuuden kannalta parempi.
9. Korkea-aktiivisen jätteen loppusijoittamisen globaali markkina on noin 470 miljardia dollaria, ja kasvaa noin 10 miljardilla vuodessa. Tämä kasvu kiihtyy, kun ydinvoimaa lisätään, globaalina tavoitteena Suomenkin allekirjoittama kolminkertaistaminen vuosisadan puoliväliin. Koko nykyinen määrä mahtuisi noin kymmenelle parin neliökilometrin laitospaikalle eikä maan pinnalle jäisi kuin muutama rakennus.
10. Suomi ja sijoituspaikkakunta saisivat merkittäviä taloudellisia hyötyjä tulevista investoinneista, laadukkaista suorista ja epäsuorista työpaikoista sekä veroista.

Partanen Rauli
Think Atom Oy